

форм свободи і реалізації концепту блага кожного, що є необхідною умовою розкріпачення творчої активності людей, ніяка модернізація неможлива.

Європейський досвід переконливо показує, що шлях від традиційності до модерну лежить в площині політико-правової лібералізації під гаслами правових ідей свободи і рівності та створення на цій основі соціальної інфраструктури і новітньої політико-правової доктрини, що відповідатиме напрямкам модернізаційного ривку.

Ю. І. Золотарьова, кандидат філософських наук, доцент

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ

В сучасному українському суспільстві відбуваються активне трансформування традиційних соціальних груп, формування нових видів міжгрупової інтеграції за формами власності, доходами, включеності до владних структур тощо. Ці процеси активізують вияв двох тенденцій: з одного боку, радикальні зміни у формах власності зумовлюють деяку свободу в діях, сприяють реалізації потенційних можливостей суб'єкта, а з другого – підсилюють соціальне відчуження та стимулюють соціальне виключення. Все це виявляється через безробіття, зuboжіння, фактичну деградацію економіки, політики, моралі.

Зазначені процеси сприяють руйнуванню механізмів традиційного функціонування культури, що, викликаючи її дисфункцію, негативно впливає на формування особистості, в тому числі на її правову соціалізацію та правосвідомість. Спостерігається деяка невизначеність ціннісних орієнтацій, співіснування протилежних ціннісних уявлень в індивідуальній свідомості. Наявність консенсусних ціннісних настанов породжує серйозну проблему інтеріоризації соціальних детермінацій і не дає можливості вважати, що формування соціальної ідентичності (як групової, так і індивідуальної) є фактом.

Невизначеність соціального статусу деяких соціальних груп та індивідів, трансформація соціальних механізмів регуляції поведінки, руйнування соціальних стереотипів, норм та уявлень обумовлюють процес маргіналізації значної частини населення і призводять до розвитку та поширення правового нігілізму в усіх класах, верствах та соціальних групах. Правовий нігілізм як стан правосвідомості людей та правової культури суспільства завжди припускає негативне ставлення до права, неправові методи керування та досягнення цілей.

До того, ж слід відмітити, що труднощі соціальної адаптації, відсутність чіткого розуміння та прийняття норм і цінностей (перш за все правових норм і права як соціальної цінності) породжують соціальну фрустрацію. Невідповідність самооцінювання особистості та її реальних можливостей, яке може

виникати і внаслідок соціального включення, також призводить до розвитку соціальної фрустрації, яка в поведінці виявляється у вигляді соціальної апатії або підвищеного рівня агресивності, що також сприяє розвитку правового нігілізму, неповаги та неприйняття законів.

Маргіналізаційні процеси значною мірою визначають і характер тенденцій розвитку криміногенності. По-перше, за рахунок збільшення кількості та чисельності маргінальних груп інтенсивно поширюється криміногенна соціальна база, протиправна поведінка перетворюється на атрибут повсякденного життя, що, з одного боку, зумовлює криміналізацію змісту інформації, яка поширюється ЗМІ, а з другого – нібито популяризується ними.

По-друге, відбуваються інтелектуалізація та професіоналізація злочинності за рахунок поповнення кваліфікованими фахівцями з державного сектору (результат падіння рівня життя та зростаючого безробіття) колишніми господарськими керівниками, працівниками правоохоронних органів, військовослужбовцями, фахівцями у сфері інформаційних технологій тощо. Це в свою чергу викликає структурні зміни, пов'язані зі зростанням організованої злочинності, збільшенням безкарності, виживаємості та самозахисності злочинного світу, інтенсифікації злочинності, зростання технічної оснащеності, посилення корисної спрямованості.

По-третє, необхідно відмітити розвиток корумпованості, зрощування органів влади та кримінальних структур.

Все це детермінує правовий нігілізм, який у свою чергу сприяє поширенню зазначених небажаних процесів.

Т. А. Занфірова, кандидат юридичних наук, доцент;

Т. О. Огаренко, кандидат соціологічних наук, доцент

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ ТА ЇХ СУСПІЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розвиток соціально-правових відносин у суспільстві, що трансформується (цей соціальний факт визнають практично всі суспільствознавці і правознавці), має проблемний характер, оскільки бажання їх суб'єктів жити і працювати у правовому просторі не завжди збігається з тими умовами, у яких відбувається і реалізується їх трудова та повсякденна життєдіяльність. Вважасмо, що це пов'язується з багатьма причинами, однією з яких є недостатній рівень утвердження принципів правової держави в Україні. «Навіть загальний огляд принципів правової держави, її фундаментальних ідей і понять, які становлять науково-теоретичну основу загальної моделі правової держави і правової державності у сучасній Україні, – зазначає академік НАПрН України О. Скрипнюк, – змушує нас дійти до доволі невтішних висновків про те, що будь-який юридичний дискурс про